

“สายป่าน - สายสัมพันธ์” : พหุวัฒนธรรมผ่านการสร้างสรรค์ภาพยนตร์สั้น

“SAIPAN - SAI SAMPAN” : MULTICULTURALISM THROUGH THE CREATION OF A SHORT FILM

จิราพร เกียรติคุณมล / JIRAPORN KIATNARUMOL

สาขาวิชาศิลปะการออกแบบเชิงวัฒนธรรม คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

CULTURE - BASED DESIGN ARTS, FACULTY OF DECORATIVE ARTS, SILPAKORN UNIVERSITY

อนุชา พังเกสร / ANUCHA PANGKESORN

คณะมัณฑนศิลป์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

FACULTY OF DECORATIVE ARTS, SILPAKORN UNIVERSITY

Received: February 17, 2023

Revised: May 23, 2023

Accepted: May 26, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิชาการ เรื่อง “สายป่าน - สายสัมพันธ์” : พหุวัฒนธรรมผ่านการสร้างสรรค์ภาพยนตร์สั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อสื่อสารการรับรู้จากกระบวนการสร้างสรรค์ภาพยนตร์สั้น เป็นการเล่าเรื่องด้วยภาพและเสียงอย่างได้ใจความ ตรงประเด็น มีโครงเรื่องไม่สลับซับซ้อน ผู้สร้างสรรค์มีแรงบันดาลใจจากการปลูกฝังความรู้ความเข้าใจการอยู่ร่วมกันในสังคมพหุวัฒนธรรม ด้วยมีครอบครัวเป็นสื่อเชื่อมความสัมพันธ์ให้กับเด็ก วิธีการดำเนินการศึกษาแบ่งขั้นตอนออกเป็น 4 กระบวนการ ได้แก่ 1) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 2) วิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม 3) กระบวนการผลิตภาพยนตร์ 4) ขั้นตอนการประเมิน ผลการศึกษาพบว่า ภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายป่าน - สายสัมพันธ์” มีความยาว 8 นาที ผู้สร้างสรรค์มุ่งเน้นให้ผู้ชมเกิดการรับรู้วิถีชีวิตของคนในพื้นที่จังหวัดยะลา ผ่านมิตรภาพของเด็ก 3 วัฒนธรรม สื่อสารเนื้อหาในเรื่องของการปลูกฝังมิตรภาพสำหรับเด็ก โดยสิ่งสำคัญที่สุดคือการปลูกฝังความรู้ความเข้าใจของคนในครอบครัว การประเมินความพึงพอใจและการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายที่รับชมมีความพอใจภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D.=0.73) แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ต่อสื่อที่ผู้สร้างสรรค์ได้พัฒนาขึ้น เพราะภาพยนตร์สั้นเป็นสื่อที่มีความน่าสนใจประกอบกับเนื้อหาง่ายต่อการรับรู้ ทำให้ผู้รับชมมีความสนใจ สามารถเข้าใจและจดจำเนื้อหา และตัวละครได้ง่ายขึ้น นำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ นอกจากนี้การนำสื่อสัญญาทางวัฒนธรรมของพื้นที่มาออกแบบการเล่าเรื่อง ทำให้ผู้รับชมที่เป็นคนในพื้นที่รับรู้ และเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้น เนื่องจากมีโครงสร้างความรู้เดิมที่สะท้อนความทรงจำและความผูกพันของบริบทพื้นที่ได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: ภาพยนตร์สั้น, พหุวัฒนธรรม, จังหวัดยะลา, ปลูกฝังมิตรภาพ

Abstract

The academic article titled “Saipan - Sai Sampan”: Multiculturalism through the creation of a short film aimed to communicate the understanding of the process of creating short films through visual and auditory storytelling. The focus was on presenting the story with clarity, without complex plot twists. The creators drew inspiration from fostering knowledge and understanding of coexistence in a multicultural society, with the family serving as a medium for building relationships with children. The study was

conducted in four stages, namely: 1) Relevant concepts and theories, 2) Field data analysis, 3) Film production process, and 4) Evaluation phase. The study results revealed that the short film “Saipan – Sai sampan” had a duration of 8 minutes. The creators aimed to create awareness about the way of life of people in the Yala province through the friendship of three culturally diverse children. The film conveyed the importance of cultivate friendship among children, with the most crucial aspect being the cultivation of knowledge and understanding within families. The evaluation of satisfaction and perception among the target audience indicated a high level of overall satisfaction (\bar{X} = 4.41, S.D. = 0.73). This demonstrates that the sample group had an improved understanding of the developed media, as the short film was an engaging medium with easily comprehensible content. It captured the viewers’ interest and allowed them to understand and remember the content and characters more easily, enabling them to apply it in their daily lives. Furthermore, incorporating cultural symbols from the local area into the storytelling enhanced the viewers’ perception and understanding, as it reflected their memories and sense of belonging to the local context.

Keywords: Short film, Multiculturalism, Yala Province, Cultivate friendship

บทนำ

สังคมพหุวัฒนธรรม (Multicultural Society) เป็นสังคมที่ประกอบด้วยกลุ่มคนที่มีความหลากหลาย มีความแตกต่างกันทางสังคมและวัฒนธรรม ไม่ว่าจะเป็นด้าน ศาสนา ภาษา การแต่งกาย ความเป็นอยู่ เป็นต้น เพราะแต่ละกลุ่มชนมีความเชื่อ ความศรัทธา ในศาสนาและวัฒนธรรมที่แตกต่าง การที่จะทำให้แต่ละคนสามารถอยู่ร่วมกันในชุมชนหรือสังคมเดียวกัน ด้วยการพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือกัน ไม่มีการเบียดเบียนกัน ไม่ทำร้ายกัน หรือไม่ละเมิดสิทธิของกันและกัน แต่ละกลุ่มชนสามารถประกอบพิธีกรรมทางศาสนาได้ตามความเชื่อและศรัทธาของตนเอง อย่างมีเสรีภาพ โดยไม่มีการกีดกัน ก้าวก้าว ล่วงละเมิด หรือก่อกวนซึ่งกันและกัน ทำให้สามารถอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างทางสังคมและวัฒนธรรมได้อย่างสันติ สงบ และพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน โดยไม่มีปัญหาขัดแย้งหรือความรุนแรงระหว่างกัน (พระมหามงคกุลานต์ ฐิตธมโม และคณะ, 2563)

ยะลาเป็นจังหวัดหนึ่งในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม มีความซับซ้อนละเอียดอ่อน และเชื่อมโยงกันหลายมิติ ปัจจัยหลักที่ถูกนำมาเป็นเงื่อนไขของปัญหา คือชาติพันธุ์ ศาสนา วัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นอัตลักษณ์เฉพาะของพื้นที่ (ศูนย์ศึกษา

และพัฒนาชุมชนยะลา, 2564) ในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวซึ่งอยู่ในสังคมพหุวัฒนธรรมโดยเฉพาะในพื้นที่จังหวัดยะลาอย่างได้ผลนั้น ควรใช้สื่อในการนำเสนอที่เหมาะสม ซึ่งสื่อมีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะช่วยสานสัมพันธ์ระหว่างเด็กและครอบครัว รวมถึงชุมชนให้มีความสอดคล้องเชื่อมโยงกัน ส่งผลต่อสุขภาพจิตในทุกมิติของเด็ก พร้อมทั้งยังปลูกฝังมิตรภาพในพื้นที่ได้จากการใช้สื่อสร้างสรรค์ร่วมกัน ปัจจุบันภาพยนตร์สั้นเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมและเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลาย Irving and Rea (2006) กล่าวว่า ภาพยนตร์สั้นสามารถนำเสนอสะท้อนประเด็น เรื่องราวต่าง ๆ สั้น ๆ กระชับและดำเนินเรื่องอย่างรวดเร็ว สามารถดึงดูดอารมณ์ให้ผู้ชมเข้าใจเนื้อหาในช่วงที่ผู้ชมมีความสนใจ ภาพยนตร์สั้นจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ วรรณคดี หรือสะท้อนเรื่องราวเพื่อกระตุ้นความคิด และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมได้

ดังนั้นผู้สร้างสรรค์มีความสนใจสร้างภาพยนตร์สั้นเพื่อสื่อสารให้ผู้ชมได้รับรู้และตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการถ่ายทอดความรัก ความเข้าใจให้กับลูก การปลูกฝังมิตรภาพระหว่างเพื่อนและการอยู่ร่วมกันของคนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดยะลา ผ่านภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายป่าน - สายสัมพันธ์”

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

เพื่อสื่อสารการรับรู้จากกระบวนการสร้างสรรค์ภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายป่าน - สายสัมพันธ์”

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตเชิงเนื้อหา

1.1 ศึกษาสื่อสร้างสรรค์ในรูปแบบภาพยนตร์สั้นและการสื่อสาร

1.2 ศึกษาสัญวิทยา (Semiology)

1.3 ศึกษาแนวคิดพหุวัฒนธรรม (Multiculturalism)

2. ขอบเขตสถานที่

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่ดำรงความเป็นพหุวัฒนธรรมได้อย่างชัดเจน มีความแตกต่างกันทั้งด้านเชื้อชาติ ภาษา และศาสนา แต่ชนทุกกลุ่มยังคงรักษาวิถีชีวิต และประเพณีของตนไว้อย่างเหนียวแน่น

3. ขอบเขตเวลา

ระยะเวลาการสร้างสรรค์ผลงานภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายป่าน-สายสัมพันธ์” ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ - เดือนเมษายน 2565 โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ศึกษาเนื้อหาและสัมภาษณ์แบบเจาะจงและสรุปผล ระยะเวลา 1 สัปดาห์

3.2 ขึ้นเตรียมการผลิต (Pre - Production) เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์เนื้อหา การวางโครงเรื่อง แก่นความคิดของเรื่อง และการคัดเลือกนักแสดง จัดเตรียมรายละเอียด ระยะเวลา 2 สัปดาห์

3.3 ขึ้นการผลิต (Production) เริ่มการถ่ายทำภาพยนตร์ระยะเวลา 2 วัน

3.4 ขึ้นหลังการผลิต (post-Production) การตัดต่อลำดับภาพและเสียงระยะเวลา 1 สัปดาห์

3.5 เผยแพร่ภาพยนตร์สั้นผ่านช่องทางออนไลน์ เก็บแบบสอบถามและสรุปผล ระยะเวลา 1 สัปดาห์

4. ขอบเขตด้านประชากร

4.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในพื้นที่กรณีศึกษา 6 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้แก่ 1) ครอบครัวไทยพุทธ จำนวน 2 คน 2) ครอบครัวไทยเชื้อสายมุสลิมจำนวน 2 คน 3) ครอบครัวไทยเชื้อสายจีนจำนวน 2 คน

4.2 กลุ่มตัวอย่างจากผู้ชมภาพยนตร์สั้นผ่านสื่อออนไลน์ ครอบครัวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส เนื่องจากมีวัฒนธรรมเหมือนกัน ทั้งด้านเชื้อชาติ ภาษา ศาสนา วิถีชีวิต และประเพณี จำนวน 100 คน

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) โดยนำผลค่าเฉลี่ยที่ได้เทียบกับเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายความว่า ระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายความว่า ระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายความว่า ระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายความว่า ระดับน้อย

1.01 – 1.50 หมายความว่า ระดับน้อยที่สุด

วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการสร้างสรรค์ โดยให้ความสำคัญกับกระบวนการทำงาน ตัวผลลัพธ์ของงานศิลปะ เป็นการนำเสนอข้อมูลที่เป็นรูปแบบของการแสดงที่เป็นสัญลักษณ์ มีความหมาย สื่อสารกับผู้ชม ผ่านการเล่าเรื่องของตัวละครตั้งแต่ต้นจนจบ สามารถรับรู้ สื่อสารกับผู้รับชม และนำไปสู่การสะท้อนความคิด การวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งมีกระบวนการดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในกระบวนการสร้างสรรค์ภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายป่าน - สายสัมพันธ์” ผู้สร้างสรรค์ได้ทบทวนวรรณกรรม แนวคิด และทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ประกอบการสร้างสรรค์ผลงานโดยมีแนวคิด และทฤษฎีที่เลือกใช้ดังนี้

1.1 สื่อสร้างสรรค์ในรูปแบบภาพยนตร์สั้น

สื่อมัลติมีเดียรูปแบบภาพยนตร์สั้น หรือหนังสั้น (Short film) หรือเรียกสั้น ๆ ว่า Short เป็นประเภทของภาพยนตร์อย่างหนึ่งที่เหมือนกับภาพยนตร์ทั่วไป ที่เล่าเรื่องด้วยภาพและเสียงเหมือนภาพยนตร์ความยาวปกติเพียงแต่ว่าเป็นการเล่าเรื่องเป็นประเด็นสั้น ๆ หรือประเด็นเดียวให้ได้ใจความและมีข้อคิดเกิดประโยชน์แก่ผู้รับชม (ณัฐพงษ์ พระลัภรักษา และ วัชรพงษ์ พิมขาลี, 2565) ผู้สร้างสรรค์ได้นำทฤษฎีมาใช้ในการออกแบบภาพยนตร์สั้น โดยมีความยาวของเรื่องไม่เกิน 30 นาที เนื่องจากผู้ชมส่วนใหญ่เป็นเด็กและครอบครัว เนื้อหาควรมีความกระชับ เข้าใจง่าย การนำเสนอ

ไม่สลับซับซ้อนและสอดแทรกวัฒนธรรม วิถีชีวิตที่สะท้อนให้เห็นพหุวัฒนธรรมในพื้นที่จังหวัดยะลา ตัวละครหลัก 1-2 คน มีตัวประกอบไม่มากนัก ซึ่งจัดอยู่ในรูปแบบของภาพยนตร์ทดลอง (Experimental Film) ซึ่งอธิบายถึงรูปแบบการสร้างภาพยนตร์ที่หลากหลายซึ่งมักจะแตกต่างและตรงกันข้ามกับแนวทางปฏิบัติของการสร้างภาพยนตร์เชิงพาณิชย์และสารคดีกระแสหลักด้วยการเล่าเรื่อง

1.2 การสื่อสาร

โอบเอื้อ ต่อสกุล (2561) ได้ให้ความหมายของการสื่อสาร ว่าหมายถึง กระบวนการส่งข่าวสารข้อมูลจากผู้ส่งข่าวสารไปยังผู้รับข่าวสาร มีวัตถุประสงค์เพื่อชักจูงให้ผู้รับข่าวสารมีปฏิกิริยาตอบสนองกลับมา โดยคาดหวังให้เป็นไปตามที่ผู้ส่งต้องการ ซึ่งการสื่อสารจะสัมฤทธิ์ผลต่อเมื่อผู้ส่งและผู้รับมีความเข้าใจร่วมกัน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ผู้สร้างสรรค์ต้องการนำเสนอภาพยนตร์สั้นผ่านการสื่อสารให้กับผู้ชม ได้รับรู้และแปลความหมาย แสดงถึงบริบทความหลากหลายเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมในพื้นที่ โดยสอดแทรกปรัชญาคำสอนของการอยู่ร่วมกันได้อย่างเข้าใจและมีความสุข

1.3 สัญวิทยา (Semiology)

สัญวิทยา เป็นศาสตร์ที่ศึกษาเกี่ยวกับระบบของสัญลักษณ์ ที่ปรากฏอยู่ในความคิดของมนุษย์ อันถือเป็นทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่รอบตัวของเรา สัญลักษณ์อาจจะได้แก่ ภาษา รหัส สัญลักษณ์ เครื่องหมาย เป็นต้น สัญวิทยาเป็นทฤษฎีที่นำมาอธิบายการสื่อสารของมนุษย์ว่า การสื่อสารคือจุดกำเนิดของความหมาย ซึ่งการศึกษาแนวนี้จะไม่สนใจความล้มเหลวของการสื่อสาร และไม่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลและความถูกต้อง แต่เป็นแนวทางการศึกษาเชิงสังคมหรือความแตกต่างของวัฒนธรรมระหว่างผู้ให้และผู้รับสาร ตลอดจนความหลากหลายของความหมายภายในระบบภาษา วัฒนธรรม และความเป็นจริงที่ไม่สามารถแสดงผลเป็นลูกศรหรือเป็นเส้นตรงของกระแสการไหลของข่าวสาร (จอห์น นพตล วคินสันทร, 2558) ผู้สร้างสรรค์จึงได้นำสัญลักษณ์ทางกายภาพ โดยนำแนวคิดจากการนำวัฒนธรรม วิถีชีวิตที่คนในพื้นที่จังหวัดยะลาสามารถทำร่วมกันได้ มาเป็นส่วนสำคัญของเนื้อหาของภาพยนตร์สั้นตลอดทั้งเรื่อง ผ่านการรับรู้ด้วย ภาพ เสียง ภาษา วัตถุ โดยสื่อในเรื่องของการเลี้ยงลูกในรูปแบบที่ต่างกันส่งผลอย่างไรกับเด็ก รวมถึงมิตรภาพระหว่างเพื่อนที่มีให้กัน

1.4 แนวคิดพหุวัฒนธรรม (Multiculturalism)

Blum, Lawrence A. (1998) อธิบายคำว่า แนวคิดพหุวัฒนธรรมเกี่ยวข้องกับความเข้าใจ การรู้จักคุณค่า และการให้คุณค่าต่อวัฒนธรรมของตนเองและให้ความเคารพและให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมของกลุ่มอื่น แนวคิดพหุวัฒนธรรมจึงไม่เพียงเกี่ยวข้องกับการให้คุณค่ากับวัฒนธรรมตัวเอง หากเกี่ยวข้องกับการให้คุณค่ากับวัฒนธรรมอื่น ๆ ด้วย ผู้สร้างสรรค์นำแนวคิดในเรื่องของพหุวัฒนธรรมผ่านการสื่อสารภาพยนตร์สั้น ให้ผู้รับชมได้เข้าใจถึงการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายทาง ศาสนา วิถีชีวิต วัฒนธรรม ไม่เพียงแค่อธิบายในวัฒนธรรมของตนเพียงอย่างเดียว แต่ต้องเข้าใจและยอมรับความหลากหลายของวัฒนธรรมอื่น ๆ รู้คุณค่าของการอยู่ร่วมกัน จะทำให้สังคมนั้นสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

2. วิเคราะห์ข้อมูลภาคสนาม

จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างโดยผู้สร้างสรรค์ใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นแบบการจำแนกชนิดข้อมูล (Content Analysis) โดยวิเคราะห์กลุ่มคำสำคัญเข้ามาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกต ประกอบด้วย 1) ด้านกายภาพ 2) ด้านจิตวิทยา 3) ด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยใช้เทคนิควิเคราะห์ข้อมูลเป็นการจำแนกชนิดข้อมูล โดยวิเคราะห์กลุ่มคำสำคัญเข้ามาใช้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 6 คน พบว่า

2.1 ด้านกายภาพ จังหวัดยะลามีลักษณะภูมิประเทศโดยทั่วไปส่วนใหญ่เป็นป่าเขาเนินสูงและภูเขาเตี้ยสลับซับซ้อนจะมีพื้นที่ราบเพียงเล็กน้อย บริเวณตอนเหนือของจังหวัดส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม มีความเหมาะสมในการทำนา ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลัก ลักษณะที่อยู่อาศัยในอำเภอเมืองจะเป็นบ้านคอนกรีตฉาบปูนทั่วไป แต่ในแถบชานเมืองหรือพื้นที่ห่างไกลยังคงเป็นบ้านไม้ยกพื้นสูงตามรูปแบบเรือนไทยมลายู ผู้สร้างสรรค์ได้วิเคราะห์การออกแบบฉาก ได้แก่ สภาพแวดล้อมบริเวณทุ่งนา บ้านไม้เรือนไทยมลายู และบ้านคอนกรีตฉาบปูน

2.2 ด้านจิตวิทยา ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยเชื้อสายมุสลิม รองลงมาคือชาวไทยเชื้อสายจีนและชาวไทยพุทธ ยะลาถือเป็นจังหวัดที่ดำรงความเป็นพหุวัฒนธรรมได้อย่างชัดเจน เพราะมีความแตกต่างกันทั้งด้านเชื้อชาติ

ภาษา และศาสนา คนทุกกลุ่มยังคงรักษาวิถีชีวิตและประเพณีของตนไว้อย่างเหนียวแน่น แต่ยังคงไปมาหาสู่ มีน้ำใจ เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ผู้สร้างสรรค์ได้วิเคราะห์การออกแบบตัวละครให้มีความหลากหลาย ได้แก่ ครอบครัวไทยเชื้อสายมุสลิม ครอบครัวไทยพุทธ ครอบครัวไทยเชื้อสายจีน

2.3 ด้านสังคมและวัฒนธรรม ในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวข้าวคือเดือนมีนาคม ผู้คนส่วนใหญ่จะนำวัวบุหลันที่มีความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่มาเล่นร่วมกัน เป็นกิจกรรมที่สืบทอดกันมายาวนาน อีกทั้งยังมีปรัชญาคำสอนสอนนัยยะของการสร้างความกลมเกลียวของชุมชนและเครือญาติ ผู้สร้างสรรค์ได้วิเคราะห์และออกแบบการดำเนินชีวิต ได้แก่ วิถีชีวิตการทำนา การละเล่นวัวบุหลัน การปฏิบัติต่อกันของครอบครัวและชุมชน

3. กระบวนการผลิตภาพยนตร์

กระบวนการสร้างสรรค์บทภาพยนตร์และออกแบบตัวละคร โดยประยุกต์ใช้ตามกระบวนการผลิต 3P ประกอบด้วย 1) ขั้นเตรียมการผลิต (Pre-Production) ตั้งแต่การวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมและการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้สัญญาณสำคัญมาออกแบบแนวความคิดการเล่าเรื่อง และนำไปสู่การสร้างโครงเรื่องทั้งหมดที่เล่าถึงวิถีชีวิตของคนในพื้นที่จังหวัดยะลา แก่นความคิดของเรื่อง สอดแทรกมิตรภาพระหว่างเพื่อน และการเลี้ยงดูของครอบครัวแตกต่างกัน การคัดเลือกนักแสดงที่อาศัยในจังหวัดยะลา 2) ขั้นการผลิต (Production) ตั้งแต่การจัดเตรียมฉากและอุปกรณ์จนถึงถ่ายทำภาพยนตร์สั้น 3) ขั้นหลังการผลิต (Post - Production) การตัดต่อลำดับภาพและเสียง จนเป็นภาพยนตร์สั้นที่เสร็จสมบูรณ์พร้อมนำไปเผยแพร่

3.1 ขั้นเตรียมการผลิต (Pre-Production)

ขั้นตอนที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งก่อนเริ่มทำการผลิตรายการ ได้แก่ แนวความคิดการเล่าเรื่อง โครงเรื่อง แก่นความคิดของเรื่อง และการคัดเลือกนักแสดง หากจัดเตรียมรายละเอียดในขั้นตอนนี้ได้ดี ก็จะส่งผลให้ขั้นตอนการผลิตทำได้ง่ายและรวดเร็วยิ่งขึ้น

3.1.1 แนวความคิดการเล่าเรื่อง (Concept of storytelling)

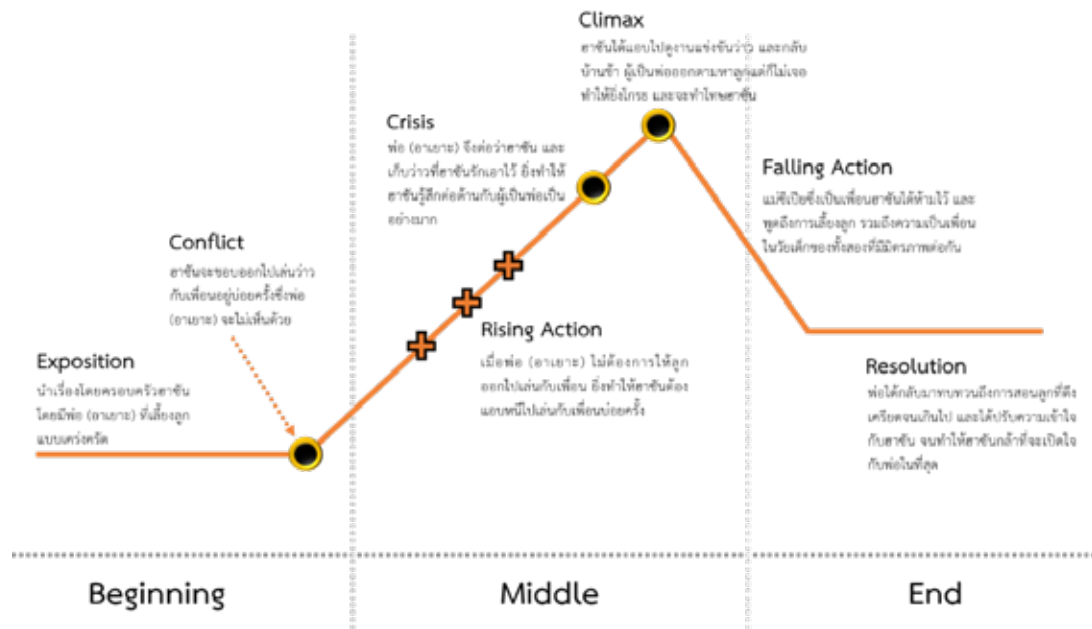
จากการศึกษาวิถีชีวิตชุมชนจังหวัดยะลา จะเห็นได้ว่ามีความเป็นอยู่ในรูปแบบพหุวัฒนธรรมที่

แตกต่างกัน ได้แก่ ไทยพุทธ ไทยเชื้อสายมุสลิม ไทยเชื้อสายจีน แต่มีวัฒนธรรมที่สามารถสร้างการอยู่ร่วมกันได้ มีประเพณีหรือการละเล่นที่สามารถทำร่วมกันได้เพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ให้เกิดมิตรภาพ ผู้สร้างสรรค์ต้องการสื่อเนื้อหาในเรื่องของการปลูกฝังมิตรภาพสำหรับเด็กในพื้นที่ โดยสิ่งสำคัญที่สุดนั่นคือพ่อแม่ ผู้ปกครอง จึงนำสัญญาณ (Semiology) ด้านปรัชญาว่าวบุหลัน หรือว่าววงเดือน (Wanbulan) แปลว่า ว่าวรูปพระจันทร์เสี้ยว มาเป็นแก่นในการเล่าเรื่องที่เปรียบเสมือนสายป่านที่คอยเชื่อมสายสัมพันธ์ให้กับลูกที่เป็นดั่งว่าวตัวน้อย ๆ ให้ลอยขึ้นสู่ท้องฟ้าในรูปแบบที่พ่อแม่ต้องการ

ว่าวบุหลันถือเป็นภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ รวมถึงจังหวัดยะลา มักนิยมเล่นกันในช่วงฤดูเก็บเกี่ยว นอกจากนี้ว่าวยังเป็นการเล่นที่ผูกสัมพันธ์ การสร้างมิตรภาพได้เป็นอย่างดี ปรัชญาของการดึงสายป่านในขณะที่เล่นว่าวนั้นมีนัยยะสำคัญ ถ้าดึงแรงเกินไปก็อาจทำให้สายป่านขาดและทำให้ว่าวตกลงมาเสียหาย และถ้าปล่อยให้สายป่านหย่อนจนเกินไปก็อาจจะทำให้ว่าวหมุนไร้ทิศทาง แต่การควบคุมสายป่านให้เหมาะสมกับทิศทางของลมจะทำให้ว่าวลอยขึ้นบนฟ้าได้อย่างสง่างาม เปรียบดั่งเช่นกับการเลี้ยงลูก เด็กจะเติบโตเป็นผู้ใหญ่แบบไหนก็ขึ้นอยู่กับพ่อแม่ที่เป็นดั่งผู้ควบคุมสายป่าน รวมถึงการสร้างสายสัมพันธ์ให้กับลูกได้อย่างไร สมัชชานิลปัทม์ (2551) กล่าวว่า ในทางมานุษยวิทยาสัญลักษณ์ตีความว่าโครงว่าว เปรียบได้ดั่งร่างกายของคน ส่วนจะลอยได้สูงหรือต่ำนั้นก็ขึ้นอยู่กับ “จิต” เป็นความสัมพันธ์ระหว่างกายและจิต - รูปและนาม ที่สอดประสานกันอย่างแยกไม่ออก ว่าวยังหมายถึง “สื่อกลาง” ที่เชื่อมระหว่างโลกมนุษย์กับสวรรค์ ส่วนญาติพี่น้องที่ร่วมกันดึงสายป่านนั้น เปรียบว่าบรรดาลูกหลานทั้งหลายล้วนแต่ถือกำเนิดมาจากสายสะดือในครรภ์เดียวกัน พิธีกรรมเช่นนี้ได้ซ่อนนัยยะของการสร้างความกลมเกลียวของชุมชนและเครือญาติเอาไว้ได้อย่างแยบยล

3.1.2 โครงเรื่อง (Plot)

ภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายป่าน-สายสัมพันธ์” เป็นภาพยนตร์ทดลอง (Experimental Film) มีรูปแบบการเล่าเรื่องที่น่าสนใจไปสู่วิถีชีวิตของคนในพื้นที่จังหวัดยะลา ผ่านมิตรภาพของเด็ก 3 วัฒนธรรม โดยมีพื้นฐานของครอบครัวที่แตกต่างกัน ออกแบบเนื้อหาเข้าใจง่าย

ภาพที่ 1 การวางโครงเรื่อง “สายป่าน-สายสัมพันธ์”
ที่มา : ผู้สร้างสรรค์ เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2566

รวมถึงการใช้ภาษาถิ่น ผ่านรูปแบบโครงสร้างแบบสามองก์ (Three-act structure) คือ รูปแบบการเล่าเรื่องที่แบ่งพล็อตออกเป็นสามส่วน อารมณ์ของตัวละครจะจุดขึ้นและจุดลงที่แตกต่างกัน แบ่งเป็น การปูเรื่อง การเผชิญปัญหา การแก้ไข ปัญหา (จิระบุญย์ ทศนบรรจง, 2548) โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้ องค์แรกเป็นการแนะนำครอบครัวของตัวละครเอก คือ ชายฉกรรจ์ เด็กชายมุสลิมที่ชอบการเล่นกับเพื่อนเป็นชีวิตจิตใจ โดยที่ผู้เป็นพ่อไม่ต้องการให้ชายฉกรรจ์ออกไปเล่นกับเพื่อน ต้องการให้ลูกอยู่ในกฎระเบียบ เรียนศาสนามากกว่าการเล่นเล่นกับเพื่อน ทำให้ชายฉกรรจ์ต้องแอบหนีไปเล่นอยู่บ่อยครั้ง องค์ที่สองของเรื่องมีการแนะนำตัวละครใหม่นั้นคือเพื่อน ๆ ของชายฉกรรจ์ที่ชอบชวนกันไปเที่ยวงานเทศกาลแข่งขันว่า วัง จึงได้แอบหนีพ่อไปจนลืมเวลากลับบ้าน ผู้เป็นพ่อได้ออกตามหาลูกหลาย ๆ ที่ก็ไม่เจอ จนกลับมาที่บ้านก็ได้พบว่าชายฉกรรจ์ได้กลับมามีบ้านโดยแม่ของชื่อบ๊วยพามาส่ง ทำให้พ่อโกรธมากและต้องทำโทษชายฉกรรจ์ ในส่วนขององค์ที่สาม ตัวละครที่เป็นพ่อได้เปลี่ยนทัศนคติกับตัวละครชายฉกรรจ์ไปในทางที่ดีขึ้น และได้ปรับความเข้าใจกับตัวละครชายฉกรรจ์ จนทำให้ชายฉกรรจ์ที่ใจจะเปิดใจกับพ่อในที่สุด จากภาพที่ 1

3.1.3 แก่นความคิดของเรื่อง (Theme)

มีการสอดแทรกมิตรภาพระหว่างเพื่อน และการเลี้ยงดูของครอบครัว ที่ส่งผลกระทบต่อเด็ก แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตโดยแท้จริงของคนในพื้นที่จังหวัด

ยะลา การอยู่ร่วมกันของพหุวัฒนธรรม ไทยเชื้อสายมุสลิม ไทยพุทธ ไทยเชื้อสายจีน โดยแก่นความคิดที่พบภายในภาพยนตร์ได้แบ่งออกเป็น 5 ประเภทคือ แก่นความคิดหลักที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ศีลธรรม ธรรมชาติของมนุษย์ การวิพากษ์สังคม และคำถามเชิงปรัชญา (Boggs, 1978)

- คุณ สม บั ดิ ของ ตัว ละ คร (Character) ตัวละครเอกจะมี 2 คนด้วยกันคือ ตัวละครชายฉกรรจ์ซึ่งเป็นลูกจะเป็นผู้ถูกกระทำจากแรงกดดัน การถูกบังคับ จึงเกิดการต่อต้านภายในจิตใจต่อผู้เป็นพ่อ และตัวละครพ่อซึ่งเป็นผู้กระทำ จะมีลักษณะของผู้มีอำนาจ มีลักษณะเลี้ยงดูลูกแบบเคร่งครัดและกดดัน

- ความขัดแย้ง (Conflict) เป็นเนื้อหาของความไม่เข้าใจกันในครอบครัวระหว่างพ่อกับลูก เกิดความขัดแย้งขึ้นภายในจิตใจ โดยมีเหตุการณ์ที่ทำให้ตัวละครชายฉกรรจ์ต่อต้านตัวละครพ่อต้องแอบหนีไปเล่นกับเพื่อนบ่อยครั้ง จนตัวละครพ่อยิ่งโกรธ และใช้อารมณ์ในการอบรมสั่งสอนลูก ความขัดแย้งจำแนกได้เป็น 3 แบบ คือ ความขัดแย้งระหว่างคนกับคน ความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวละคร ความขัดแย้งกับพลังภายนอก (ภูริพันธ์ ภูไพบูลย์, 2556)

- มุมมองในการเล่าเรื่อง (Point of View) มีรูปแบบการมองได้ทั้งสองด้าน ทั้งในด้านของตัวละครลูกที่ต้องการเพื่อน อยากเล่นกับเพื่อน และมุมมอง

ของตัวละครพ่อที่ต้องการอบรมสั่งสอนลูก เป็นห่วงเป็นใย แต่อาจจะมึนรูปแบบการสอนลูกที่เคร่งครัดจนเกินไป ผู้รับชมได้รับรู้ถึงความรู้สึกของตัวละคร

- ฉาก (Setting) ประกอบไปด้วยบรรยากาศเสมือนจริง ส่วนใหญ่จะเป็นฉากบ้านของตัวละครเอก และทุ่งนาในช่วงเก็บเกี่ยว ให้มองเห็นวิถีชีวิตของเด็กและการละเล่นว่าว

- สัญลักษณ์พิเศษ (Special Symbol) การนำว่าวบุหลันเป็นสัญลักษณ์สำคัญของการดำเนินเรื่อง ซึ่งแฝงคติ ความเชื่อ แนวคิด ภูมิปัญญา กุศโลบาย รวมถึงความสัมพันธ์ของครอบครัว และมีตรรกภาพของเพื่อน การใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้ผู้ชมได้เกิดความรู้สึกเสมือนจริง อารมณ์การถ่ายทอดผ่านภาษาของตัวละครภาพยนตร์จะปรากฏสัญลักษณ์พิเศษที่เป็นตัวแทนในการสื่อความหมายในรูปของภาพและเสียง 2 ชนิดด้วยกันคือ 1) ผ่านสัญลักษณ์ของภาพ ซึ่งเป็นสิ่งที่ภาพยนตร์มีการนำเสนอภาพนั้นซ้ำ ๆ และ 2) สัญลักษณ์ของเสียง เป็นเสียงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในภาพยนตร์ (ภัทรียา วิริยะศิริวัฒน์ และ อัครวิน เนตรโพธิ์แก้ว, 2559)

3.1.4 การคัดเลือกนักแสดง

ผู้สร้างสรรค์ได้กำหนดคุณสมบัตินักแสดง ดังนี้ 1) เป็นนักแสดงที่อาศัยในจังหวัดยะลา สามารถใช้ภาษาถิ่นได้ดี โดยเฉพาะนักแสดงที่รับบทเป็นพ่อ (อาเยาะ) ซึ่งเป็นตัวเอกของเรื่อง จะต้องถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกของผู้เป็นพ่อที่มีต่อลูกในวิถีมุสลิมและพูดภาษามลายูถิ่นได้เป็นอย่างดี 2) นักแสดงต้องเข้าใจวิถีชีวิตจริงของคนในพื้นที่จังหวัดยะลา 3) นักแสดงเด็ก จำเป็นต้องรู้จักกันเป็นการส่วนตัว เพื่อถ่ายต่อการแสดงร่วมกัน 4) นักแสดงเด็กต้องมีอายุระหว่าง 6-10 ปี อยู่ในวัยที่เข้าใจบทบาทการแสดงได้ดี จากนั้นนำนักแสดงทดลองเล่นบทที่ตนได้รับการถ่ายทอดอารมณ์ โกรธ หัวเราะ เสียใจ รวมถึงให้นักแสดงได้ทำความรู้จักกันมากยิ่งขึ้น ด้วยการซ้อมบทพูดก่อนวันถ่ายทำจริง และนำเครื่องแต่งกายมาให้ลองสวมใส่ เพื่อความสมจริงในแต่ละฉาก ซึ่งมีนักแสดงดังนี้

- นักแสดงหลัก

พ่อ (อาเยาะ) : พ่อของฮาซัน ซึ่งเป็นคนเข้มงวดกับลูกมาก

ฮาซัน : เด็กชายมุสลิมมีอุปนิสัยขี้อาย ชอบเล่นกับเพื่อน ๆ

- ตัวแสดงสมทบ

ซีเปีย : เด็กหญิงไทยพุทธอุปนิสัยร่าเริง

แมซีเปีย : แมซีเปีย ที่เข้าใจและรับฟังลูก

แก๊งเพื่อน : เพื่อนๆของฮาซันและซีเปีย

ชอบชวนกันออกไปเล่น

ซู : แม่ที่ชอบตามใจลูกมากจนเกินไป

3.2 ขั้นตอนการผลิต (Production)

3.2.1 ขั้นตอนการถ่ายทำ

การถ่ายทำใช้เวลา 2 วันเต็ม วันที่ 1 เป็นฉากในบ้านของฮาซันทั้งหมด และวันที่ 2 เป็นฉากในทุ่งนาและฉากที่เหลือ โดยใช้สถานที่ในย่านชานเมืองจังหวัดยะลา ซึ่งฉากที่ถ่ายทำมากที่สุดคือทุ่งนา ในช่วงเดือนมีนาคม ถือเป็นช่วงฤดูเกี่ยวข้าวในวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ เหมาะสมกับการเล่นว่าวของเด็ก เนื่องจากการถ่ายทำมีขั้นตอนที่ซับซ้อน มีนักแสดงเด็กเป็นส่วนใหญ่ จึงเกิดปัญหาด้านการควบคุมสมาธิและอารมณ์ของเด็กเป็นไปค่อนข้างยาก จำเป็นต้องอาศัยผู้ปกครองช่วยให้กำลังใจ ทบทวนบทพูด และคอยช่วยปรับอารมณ์ของนักแสดงเด็กตลอดการถ่ายทำ การบริหารจัดการเวลาเป็นสิ่งสำคัญ อีกทั้งการถ่ายทำที่เป็นกลางวันเกือบทั้งเรื่อง จึงต้องจัดลำดับคิวถ่ายตามแผนที่วางไว้เพื่อให้ทันแก่เวลา รวมถึงการเลือกสถานที่อยู่อาศัยของแต่ละครอบครัวตามวิถีชีวิตของคนในพื้นที่ มีการเชื่อมต่ออุปกรณ์ของฉากให้สมจริง เพื่อให้องค์ประกอบภาพดูสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น การซักซ้อมบทให้กับนักแสดง โดยเฉพาะบทของพ่อที่มีบทพูดค่อนข้างเยอะ เมื่อเวลาเข้าฉากจริงจะได้ไม่ติดขัด ดูเป็นธรรมชาติ มีการตั้งกล้อง 2 มุม และถ่ายซ้ำเพื่อให้ได้มุมภาพที่ดีที่สุด สอดคล้องกับ ปกรณ์ พรหมวิทักษ์ (2561) กล่าวว่า การดำเนินการถ่ายทำตามเส้นเรื่องหรือบทตามสคริปต์ที่ทีมงานผู้ผลิต ได้แก่ ผู้กำกับ ช่างภาพ ช่างไฟ ช่างเทคนิคเสียง ช่างศิลป์ และทีมงานจะทำการบันทึกเทปโทรทัศน์ รวมทั้งการบันทึกเสียงตามที่กำหนดไว้ในสคริปต์ อาจมีการเดินทางไปถ่ายทำยังสถานที่ต่าง ๆ ทั้งในร่มและกลางแจ้ง มีการสัมภาษณ์จัดฉากจัดสถานที่ภายนอกหรือในสตูดิโอ

ภาพที่ 2 ผู้กำกับตรวจเช็คมุมกล้องขณะถ่ายทำหนังสือ
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้สร้างสรรค์ เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2566

ภาพที่ 3 นักแสดงเด็กเช็คเสียงสนทนาของตนเอง
ระหว่างการถ่ายทำภาพยนตร์สั้น
ที่มา : ภาพถ่ายโดยผู้สร้างสรรค์ เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2566

จากการลำดับฉากภาพยนตร์สั้น
เรื่อง สายป่าน-สายสัมพันธ์ เป็นการเรียบเรียงเนื้อหา ที่แสดง

ให้เห็นถึงจุดเริ่มของจนไปถึงจุดสิ้นสุดของเรื่องตามลำดับดัง
ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ลำดับฉากภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายป่าน-สายสัมพันธ์”

ฉาก	เหตุการณ์	ตัวแสดง	การสื่อสาร	การรับรู้
A. ฉากในบ้านฮาซัน เวลา 05.00 น. 	ครอบครัวฮาซันกำลัง ซุบฮิ (ละหมาดช่วงเช้า ตู่)	1. ฮาซัน 2. พ่อ 3. แม่ 4. พี่สาว	สื่อให้เห็นว่า ศาสนาอิสลามให้ ความสำคัญใน การละหมาด และ ทำกิจวัตรทาง ศาสนาในชีวิต ประจำวัน	ฉากที่พ่อกำลังนั่งละหมาด โดยถ่ายออกมาจากกรอบ หน้าต่าง สัญญะนี้คือสิ่งที่ แสดงให้เห็นถึงความ เคร่งครัดในตัวของพ่อในเรื่อง ศาสนา
B. พ่อกำลังขุดดินเจอเพื่อน ฮาซัน เวลา 07.00 น. 	พ่อกำลังขุดดินปลูก ต้นไม้ มีเพื่อนแอบมา เรียกฮาซันบริเวณรั้ว ข้างบ้าน พ่อต่อว่าเพื่อน ฮาซัน และไล่ให้กลับไป เพราะต้องการให้ฮาซัน ไปเรียนตาดิกา	1. เพื่อน ฮาซัน 2 คน	สื่อให้เห็นว่าพ่อ ของฮาซันเป็นคน เข้มงวดกับลูก และการเรียนตาดิ กาเป็นสิ่งจำเป็น และสำคัญสำหรับ ศาสนาอิสลาม	เพื่อนฮาซันได้ถือว่ามีมา แสดงให้เห็นว่าช่วงเวลานี้ เป็นจุดเก็บเกี่ยว และเปิดตัว แก่นสำคัญของเรื่อง คือ ว่า บุหลัน
C. เพื่อนกำลังรอฮาซันมาเล่น ว่าว เวลา 08.00 น. 	เพื่อนในกลุ่มกำลังรอฮา ซันมาเล่นว่าว และฮา ซันได้แอบหนีพอมมาเล่น ว่าวกับเพื่อน เด็ก ๆ กำลังเล่นว่าวกันอย่าง สนุกสนาน	1. ฮาซัน 2. กลุ่ม เพื่อน 3-4 คน	สื่อให้เห็น มิตรภาพของ เพื่อน และ วัฒนธรรมร่วม ของการละเล่น ว่าวบุหลัน	ฮาซันจะมีเพื่อนเป็นฝาแฝดที่ กำลังยื่นคุยกัน ซึ่งแฝดนั้นมี ความหมายถึงความคิดสอง ชั้นในตัวของฮาซัน ที่มีความ คิดสับสนภายในจิตใจ

ฉาก	เหตุการณ์	ตัวแสดง	การสื่อสาร	การรับรู้
D. พ่อนำกล้วยมาฝาก เพื่อนบ้าน เวลา 10.00น. 	พ่อได้พูดคุยกับเพื่อน (คนไทยเชื้อสายจีน) เกี่ยวกับการเลี้ยงลูก และมีการแลกเปลี่ยนฝากซึ่งกันและกัน	1. พ่อ 2. ชู 3. ลูกสาว ของชู	มิตรภาพระหว่างคนไทยมุสลิมและคนไทยเชื้อสายจีน รวมถึงเปรียบเทียบการเลี้ยงลูกในรูปแบบที่ต่างกัน	สัญลักษณ์สิ่งของที่แลกกัน เป็นของมงคล และมีความสำคัญของแต่ละวัฒนธรรม ซึ่งกล้วยหอมมีความหมายครอบครัวเจริญงอกงามมีลูกหลานมากมาย และอินทผลัม ชาวมุสลิมถือว่าเป็นผลไม้ที่พระเจ้าประทานให้
E. ฮาซันนัดกับเพื่อนไปเล่นว้าว เวลา 12.00 น. 	ฮาซันได้นัดกับเพื่อนเพื่อไปเล่นว้าวในวันต่อมา	1. ฮาซัน 2. กลุ่มเพื่อน 3-4 คน	สื่อให้เห็นความผูกพันของเพื่อน	สัญลักษณ์ของว้าวบลูไลท์ที่เด็ก ๆ ถือก่อนกลับบ้าน หมายถึงเด็ก ๆ อยากมีอิสระ แต่ก็มีสายป่านที่เปรียบเสมือนพ่อแม่ คอยควบคุมอยู่
F. ฮาซันกลับบ้าน เวลา 13.30 น. 	ฮาซันรีบวิ่งขึ้นบ้านที่มีแม่กับพี่สาวกำลังนั่งพับผ้า พ่อดูฮาซันที่ไปเล่นไม่ยอมไปเรียนตาดีกา	1. ฮาซัน 2. พ่อ 3. แม่ 4. พี่สาว	สื่อให้เห็นการเลี้ยงดูลูกในรูปแบบที่เข้มงวดจนเกินไป ทำให้ฮาซันเกิดความรู้สึกขัดแย้งต่อผู้เป็นพ่อ	ฉากที่กล้องถ่ายให้เห็นแม่กับพี่สาวกำลังนั่งพับผ้า โดยมีขอบประตู และเสาไม้ที่แสดงสัญลักษณ์เห็นถึงการต้องอยู่ในกรอบ ความเคร่งครัดจากพ่อ
G. เพื่อนมารอฮาซัน เวลา 09.00 น. 	เพื่อนคุยกันว่าฮาซันจะได้มาดูการแข่งขันว้าวใหม่ และในที่สุดฮาซันก็แอบหนีพ่อมาเจอเพื่อน	1. ฮาซัน 2. เพื่อน 2 คน	สื่อให้เห็นว่าฮาซันยังคงดิ้นรนถึงแม้ว่าพ่อจะดูตัวอย่างไร ก็ยังจะแอบหนีมาเจอเพื่อน การดูตุ๊กตาทำให้ลูกต่อต้านมากยิ่งขึ้น	ในฉากจะเห็นได้ว่าเด็กแฝดมีท่าทีกระวนกระวายใจ และเมื่อฮาซันมา ก็พากันรีบออกไป แสดงให้เห็นว่าเด็กรู้ว่าสิ่งที่ทำนั้นผิด ที่ชวนกันมาเล่นว้าวต่างจากที่เดิม
H. พ่อออกตามหาฮาซัน เวลา 14.00 น. 	พ่อตามหาฮาซันที่กลับบ้านไม่ตรงเวลา หาเท่าไรก็ไม่เจอทำให้เกิดความกังวลใจ และโมโหเป็นอย่างมาก	1. พ่อ	สื่อให้เห็นถึงความ เป็นห่วงของผู้เป็นพ่อที่มีต่อลูก	บรรยากาศที่พ่อของฮาซันขับรถด้วยสีหน้าเคร่งเครียด และทำท่าทางเหม่อมองหาใคร แสดงให้เห็นว่าพ่อกำลังตามหาฮาซัน อีกทั้งยังเพิ่มเสียงชาวด์สร้างบรรยากาศดูสับสนกังวลมากขึ้น

ฉาก	เหตุการณ์	ตัวแสดง	การสื่อสาร	การรับรู้
I. ฮาซันกลับมาถึงบ้าน เวลา 15.00 น. 	แม่ซีเปียนั่งคุยกับแม่ของฮาซัน ประจวบกับการที่พ่อกลับมาที่บ้านด้วยอารมณ์โมโห ต่อว่าฮาซันจะลงโทษ แม่ซีเปียได้ห้ามพ่อเอาไว้ และพูดเตือนสติ ถึงอดีตในวัยเด็กของพ่อฮาซัน	1. พ่อ 2. ฮาซัน 3. แม่ 4. พี่สาว 5. แม่ซีเปีย 6. ซีเปีย 7. เพื่อน 2 คน	สื่อให้เห็นถึงการเตือนสติของแม่ซีเปียที่มีต่อพ่อฮาซัน ในการเลี้ยงดูลูก เด็กต้องการเพื่อน และการใช้อารมณ์อบรมสั่งสอนลูกไม่ได้เกิดผลดีต่อตัวลูก	ฉากที่แสดงถึงการสนทนา ระหว่างแม่ซีเปียและพ่อฮาซัน ที่พูดว่า “เมื่อก่อนนะฉันเคยเห็นแบ่เล่นว่าวนะ.....” ทำให้รู้ว่าทั้งสองเคยเป็นเพื่อนเล่นสมัยยังเด็ก เป็นคำพูดที่ต้องการเตือนสติให้พ่อฮาซันทวนคิดถึงเมื่อตนเองเป็นเด็ก
J. พ่อปรับความเข้าใจกับ ฮาซัน เวลา 10.30 น. 	พ่อได้ปรับความเข้าใจกับฮาซัน ทำให้พ่อและลูกกลับมาดีกันอีกครั้ง	1. พ่อ 2. ฮาซัน	สื่อให้เห็นว่าสุดท้ายแล้วการเลี้ยงลูกที่ดีนั้นควรให้ความรักและความเข้าใจรับฟัง เป็นการสร้างสัมพันธ์ในครอบครัวที่ดีที่สุด	พ่อถือว่าแล้วมาพูดคุยกับลูก แสดงสัญญาณให้เห็นว่าวว่านั้นเป็นสื่อเชื่อมความสัมพันธ์ของครอบครัว

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์ เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2566

3.3 ขั้นหลังการผลิต (Post - Production)

ปิยะดนัย วิเศียน (2561) กล่าวว่า การตัดต่อลำดับภาพ หรือเป็นขั้นตอนการตัดต่อ เรียบเรียงภาพและเสียงเข้าไว้ด้วยกันตามสคริปต์หรือเนื้อหาของเรื่อง การตัดต่อลำดับภาพ หรือเป็นขั้นตอนการตัดต่อเรียบเรียงภาพและเสียงเข้าไว้ด้วยกันตามสคริปต์หรือเนื้อหาของเรื่อง ขั้นตอนนี้จะมีการใส่กราฟิกทำเทคนิคพิเศษภาพ การแต่งภาพ การย้อมสี การเชื่อมต่อภาพ/ฉาก อาจมีการบันทึกเสียงในห้องบันทึกเสียงใส่เสียงพูดขบวนการบรรยายต่าง ๆ เพิ่มเติม อื่น ๆ อาจมีการนำดนตรีมาประกอบเรื่องราวเพื่อเพิ่มอารมณ์สในการรับชมยิ่งขึ้น การตัดต่อภาพยนตร์สั้นเรื่องมีความยาว 8.00 นาที ใช้โปรแกรมตัดต่อในการลำดับภาพและตัดต่อเป็นเวลา 1 สัปดาห์ มีเนื้อหาการเล่าเรื่องตรงไปตรงมาไม่ซับซ้อน เกี่ยวกับครอบครัวของฮาซันที่มีความขัดแย้งระหว่างพ่อกับลูก โดยมีว่าวบุหลันเป็นสัญลักษณ์สำคัญเล่าเรื่อง ผ่านวิถีชีวิต ความสัมพันธ์ของครอบครัว และมิตรภาพ

ระหว่างเพื่อน การแต่งกายของตัวละครสะท้อนถึงวัฒนธรรมที่หลากหลาย เลือกใช้สีของภาพดูนุ่มนวล สบายตาเป็นธรรมชาติ การใช้ภาษามลายูถิ่นในบางช่วงบางตอนเพื่อให้ผู้ชมได้อรรรถสในการรับชมเสมือนจริง และบรรยายเป็นภาษาไทย สอดแทรกทำนองเพลงในเรื่องตั้งแต่ฉากต้นเรื่องฉากที่เด็กกำลังเล่นว่าวบุหลัน และฉากที่พ่อกับลูกออกตามหาลูก การใช้เสียงเอฟเฟคธรรมชาติ เช่น เสียงไก่ขัน เสียงนก หรือเสียงรถ เพื่อให้การเล่าเรื่องสมจริงและน่าติดตามตลอดทั้งเรื่อง

4. ขั้นการประเมิน

ผู้สร้างสรรค้นำสื่อภาพยนตร์สั้นไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างผ่านสื่อออนไลน์ คือครอบครัวที่อาศัยอยู่ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ ยะลา ปัตตานี นราธิวาส จำนวน 100 คน จากนั้นให้กลุ่มตัวอย่างประเมินสื่อโดยการทำแบบสอบถามการรับรู้และแบบสอบถามความพึงพอใจ โดยผลลัพธ์สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2 หัวข้อการประเมินจากผู้ชม

หัวข้อการประเมิน	ผลการประเมิน		
	\bar{X}	S.D.	ระดับความคิดเห็น
เนื้อหามีความสุข เข้าใจง่าย	4.20	0.71	มาก
การดำเนินเรื่องมีความน่าสนใจ น่าติดตาม	4.45	0.63	มาก
ภาษาที่ใช้ในสื่อภาพยนตร์ มีความเหมาะสม	3.98	1.20	มาก
เนื้อเรื่องมีความต่อเนื่องดูแล้วเข้าใจ	4.50	0.60	มาก
การลำดับภาพมีความน่าสนใจ	4.58	0.80	มากที่สุด
ตัวละครมีความเหมาะสม	4.20	0.50	มาก
สถานที่เหมาะสมกับ สมจริงกับเนื้อหาภาพยนตร์	4.32	0.53	มาก
เสียงสนทนา มีความชัดเจน เหมาะสม	4.58	0.50	มากที่สุด
ดนตรีประกอบมีความชัดเจน เหมาะสม	4.55	0.55	มากที่สุด
ได้แง่คิดหลังจากชมภาพยนตร์	4.70	1.32	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.41	0.73	มาก

ที่มา : ผู้สร้างสรรค์ เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2566

จากตารางที่ 3 พบว่าผลการสอบถามความพึงพอใจของผู้ชมภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายป่าน - สายสัมพันธ์” โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.41$, S.D.=0.73) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า ได้แง่คิดหลังจากชมภาพยนตร์สั้น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ($\bar{X} = 4.70$, S.D.=1.32) และภาษาที่ใช้ในสื่อภาพยนตร์ มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ($\bar{X} = 3.98$, S.D.=1.20)

สรุปและอภิปรายผล

จากกระบวนการผลิตภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายป่าน-สายสัมพันธ์” ผู้สร้างสรรค์นำผลจากการศึกษาตามวัตถุประสงค์ มีข้อค้นพบที่สามารถนำมาสรุปและอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายป่าน - สายสัมพันธ์” ความยาว 8 นาที ผู้สร้างสรรค์มุ่งเน้นให้ผู้ชมเกิดการรับรู้ในเรื่องวิถีชีวิตของคนในพื้นที่จังหวัดยะลา ผ่านมิตรภาพของเด็ก 3 วัฒนธรรม สื่อสารเนื้อหาในเรื่องของการปลูกฝังมิตรภาพสำหรับเด็กในพื้นที่ โดยสิ่งสำคัญที่สุดนั่นคือการปลูกฝังความรู้ความเข้าใจของคนในครอบครัวสุรชัย ไวยวรรณจิตร และคณะ (2564) กล่าวว่า ผู้ปกครองเป็นช่อง

ทางของสื่อที่สามารถส่งสารให้เด็กเกิดความรู้ความเข้าใจถึงสถานการณ์ หรือปรากฏการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมที่ตนเองอาศัยอยู่ สอดคล้องกับ สะอาด ศรีวรรณ และคณะ (2560) กล่าวว่า ครอบครัวเป็นการรวมตัวของบุคคลที่มีความรัก ความผูกพันกัน มีปฏิสัมพันธ์กันช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นสถาบันสังคมที่เล็กที่สุดแต่เป็นสถาบันที่มีความสำคัญที่สุด เพราะเป็นหน่วยสังคมแรกที่หล่อหลอมชีวิตของคนในครอบครัวให้การเลี้ยงดูอบรมสั่งสอน ครอบครัวเป็นแหล่งผลิตคนเข้าสู่สังคม โดยนำสัญญา (Semiology) ด้านปรัชญาว่าวบุหลันมาเป็นแก่นในการเล่าเรื่อง ที่เปรียบเสมือนสายป่านที่คอยเชื่อมสายสัมพันธ์ให้กับลูกที่เป็นดั่งว่าตัวน้อย ๆ ให้ลอยขึ้นสู่ท้องฟ้าในรูปแบบที่พ่อแม่ต้องการ โดยคัดเลือกนักแสดงที่อาศัยในจังหวัดยะลา ซึ่งเข้าใจวัฒนธรรมในพื้นที่เป็นอย่างดี ทำให้เนื้อหาของภาพยนตร์มีความสมจริง สื่อสารถึงการรับรู้ของผู้รับชมเกิดความเพลิดเพลิน น่าสนใจ น่าติดตาม สอดคล้องกับ ภูริพันธ์ ภูไพบูลย์ (2556) กล่าวว่า ตัวละคร คือบุคคลที่มีความเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับเรื่องราวในเรื่องเล่า นอกจากนี้ยังหมายถึงบุคลิกลักษณะของตัวละคร ไม่ว่าจะป็นรูปร่างหน้าตานิัยใจคอ ขั้นตอนการถ่ายทำใช้เวลา 2 วัน แม้ว่าจะมี

อุปสรรคสภาพอากาศไม่เป็นใจ ฝนตกเกิดขึ้น อีกทั้งนักแสดงเด็กที่เจอแสงในบางช่วงของวัน แต่สามารถผ่านอุปสรรคเหล่านั้นไปได้ด้วยการร่วมแรงร่วมใจจากพ่อแม่ของนักแสดงเด็กที่เฝ้ากำลังใจตลอดการถ่ายทำจนสำเร็จลุล่วงด้วยดี รูปแบบการนำเสนอเลือกใช้โทนสีของภาพให้ดูนุ่มนวล สบายตา เนื้อเรื่องมีการใช้ภาษามลายูถิ่นเป็นหลัก จึงได้ใส่บรรยายภาษาไทยได้ภาพ เพื่อสื่อสารให้ผู้รับชมได้เข้าใจบทสนทนามากขึ้น สอดคล้องกับ ปิยะตัญญ์ วิศิษย์ (2561) กล่าวว่า การตัดต่อลำดับภาพ หรือเป็นขั้นตอนการตัดต่อเรียบเรียงภาพและเสียงเข้าไว้ด้วยกันตามสคริปต์หรือเนื้อหาของเรื่อง การตัดต่อลำดับภาพ หรือเป็นขั้นตอนการตัดต่อเรียบเรียงภาพและเสียงเข้าไว้ด้วยกันตามสคริปต์หรือเนื้อหาของเรื่อง ขั้นตอนนี้จะมีการใส่กราฟิกทำเทคนิคพิเศษภาพ การแต่งภาพการย้อมสี การเชื่อมต่อภาพและฉาก

2. การประเมินความพึงพอใจและการรับรู้ของกลุ่มเป้าหมายที่รับชมสื่อภาพยนตร์เรื่อง “สายป่าน - สายสัมพันธ์” กลุ่มเป้าหมายมีความพอใจภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.41$, S.D.=0.73) แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ต่อสื่อที่ผู้สร้างสรรค์ได้พัฒนาขึ้น ทั้งนี้เพราะภาพยนตร์สั้นเป็นสื่อที่มีความน่าสนใจประกอบกับเนื้อหาถ่ายทอดการรับรู้ ทำให้ผู้รับชมมีความสนใจ สามารถเข้าใจและจดจำเนื้อหา และตัวละครได้ง่ายขึ้น สามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตรประจำวันได้ นอกจากนี้การนำเสนอสัญญาณวัฒนธรรมของพื้นที่มาออกแบบการเล่าเรื่องจะทำให้ผู้รับชมซึ่งเป็นคนในพื้นที่รับรู้ และเข้าใจได้ง่ายยิ่งขึ้นเนื่องจากมี

เอกสารอ้างอิง

- จิรบุญย์ ทศนบรรจง. (2548). เอกสารประกอบการสอนวิชาภาพยนตร์เปรียบเทียบเรื่อง “บทภาพยนตร์”. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จอห์น นพดล วุฒิสุนทร. (2558). แนวคิดสัญวิทยาและการสร้างความหมาย (Semiology and Signification). สืบค้นเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2558, จาก <http://johnnopadon.blogspot.com/2015/10/semiology-and-signification.html>
- ณัฐพงษ์ พระลัทธิรักษา และวัชรพงษ์ พิมขาลี. (2565). การพัฒนาสื่อมัลติมีเดียรูปแบบภาพยนตร์สั้น เรื่อง ความรักเรื่องนี้. วารสารวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 6(2), (กรกฎาคม - ธันวาคม 2564).
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น
- ปกรณั พรหมวิทักษ์. (2555). การกำกับภาพยนตร์. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยรังสิต.
- _____ . (2561). การผลิตภาพยนตร์สั้น. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2561, จาก <http://samforkner.org/source/dirshortfilm.html>

โครงสร้างความรู้เดิม สะท้อนความทรงจำและความผูกพันของบริบทพื้นที่ สอดคล้องกับ พชญ อัศพรพราหมณ์ (2565) กล่าวว่า ผลงานภาพยนตร์สั้นสามารถสื่อสารความคิดของเรื่องไปยังผู้รับชมในระดับ “สร้างการรับรู้” แก่ผู้ชมได้ แต่หากต้องการผลลัพธ์ที่มุ่งไปสู่ “การตระหนักรู้และสร้างความเปลี่ยนแปลง” จะต้องพัฒนากระบวนการเล่าเรื่องให้มีความชัดเจนและมีความเข้มข้นมากขึ้น รวมถึงเปลี่ยนแนวทางการนำเสนอให้มีความสมจริง เพื่อขับเคลื่อนความคิดมากกว่ามุ่งเน้นอารมณ์ความรู้สึก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษา สามารถสรุปเป็นประเด็นข้อเสนอแนะหรือเป็นแนวทางในการพัฒนาสื่อภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายป่าน - สายสัมพันธ์” ดังนี้

1. ผลงานสื่อสารการรับรู้จากกระบวนการสร้างสรรค์ภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายป่าน - สายสัมพันธ์” สามารถนำไปถ่ายทอดให้กับกลุ่มผู้ที่สนใจทำงานด้านสื่อภาพยนตร์ นำองค์ความรู้ วิธีการสร้างสรรค์ผลงานภาพยนตร์สั้นเกี่ยวกับชุมชน นำไปพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อไป
2. ภาพยนตร์สั้นเรื่อง “สายป่าน - สายสัมพันธ์” ไม่เพียงสร้างการรับรู้ให้แก่ผู้รับชมเพียงเท่านั้น ยังส่งผลให้กับนักแสดงที่ทํากิจกรรมร่วมกัน สามารถสร้างการรับรู้เข้าใจบทบาทตัวละคร และการยอมรับวัฒนธรรมที่ต่างกันอย่างมากขึ้น

- ปิยะดนัย วิเคียน. (2561). **กระบวนการผลิตวิดีโอทัศน์และภาพยนตร์**. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2561, จาก <https://krupiyadanai.wordpress.com/computer4/>
- พระมหามงคลกานต์ ฐิตธมโม และคณะ. (2563). การอยู่ร่วมกันของคนในสังคมพหุวัฒนธรรมในประเทศไทยกรณีศึกษา สังคมพหุวัฒนธรรมในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์**, 5(3), 46-59.
- พชญ อัศพรพราหมณ์. (2565). การกำกับและสร้างละครออนไลน์ด้วยแนวคิดละครชุมชน เพื่อสื่อสารและสร้างการรับรู้ใหม่เกี่ยวกับอัตลักษณ์ชุมชน กรณีศึกษา มินิซีรีส์ชุด Spirit of Smart KRU. **วารสารสถาบันวัฒนธรรมและศิลปะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**, 24(1), 104-121.
- ภุริพันธ์ ภูไพบูลย์. (2556). ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการเขียนบทภาพยนตร์. **เอกสารประกอบการสอนวิชาหลักการเขียนสำหรับวิทยุโทรทัศน์และภาพยนตร์**. (คณะสารสนเทศและการสื่อสารสาขาวิชาการสื่อสารดิจิทัล). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ภัทริยา วิริยะศิริวัฒน์ และอัศวิน เนตรโพธิ์แก้ว. (2559). การวิเคราะห์การเล่าเรื่องในภาพยนตร์เรื่อง Les Misérables Analysis of narrative in the film Les Misérables. **ในการประชุมสัมมนาวิชาการระดับชาติ ประจำปี 2559 คณะนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมการจัดการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์** (1 ก.ค. 2559)
- ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนยะลา. (2564). **กลไกการพัฒนาการปฏิบัติงานของพัฒนาการในสังคมพหุวัฒนธรรมโดยใช้ศาสนาเป็นฐาน จังหวัดยะลา**. ยะลา: ศูนย์ศึกษาและพัฒนาชุมชนยะลา.
- สมัชชา นิลปัทม์. (2551). **ว่าวบุหลัน...สุนทรียะของผู้รู้ลม**. deepsouth bookazine. สืบค้นเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2561, จาก <https://deepsouthwatch.org/th/node/5470>
- สะอาด ศิริวรรณ และคณะ. (2560). ความเข้มแข็งทางสังคมบนฐานสถาบันครอบครัว. **วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**. 4(2), 93-111.
- สุรัชย์ ไวยวรรณจิตร และคณะ. (2564). รูปแบบและสื่อนิเวศสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ช่วยเยียวยา ส่งเสริมสุขภาพจิตที่ดีต่อเด็กและเยาวชนในสถานศึกษาเพื่อลดผลกระทบจากสถานการณ์ความรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. **วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิตย์**. 15(2), 168-205.
- โอบเอื้อ ต่อสกุล. (2561). **หน่วยที่ 1 ความหมาย วัตถุประสงค์ และประเภทของการสื่อสาร**. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 เมษายน 2561, จาก <https://principlesandtheoriesofcommunication.wikispaces.com/>
- Boggs, J. M. (1978). **The Art of Watching Film**. California: The Benjamin/Cumming.
- Blum, Lawrence A. (1998). Antiracism Multiculturalism, and Interracial Community: Three Educational Values for a Multicultural Society. In **Applied Ethnics: A Multicultural Approach**. USA. : Prentice Hall, Second edition. 1998. 14 – 30.
- Irving, D. K. and Rea, P. W. (2006). **Producing and Directing the Short Film and Video**. 3rd ed. Amsterdam, Netherlands: Elsevier Inc.